

SAATE

21.9.2020

Opetus- ja kulttuuriministeriö/
kirjaamo
PL 29, 00023 VALTIONEUVOSTO

LAUSUNTO AMMATILLISEN KOULUTUKSEN RAHOITUSPERUSTEIDEN ASETUSMUUTOKSESTA

Suomen Diakoniaopisto Oy kiittää Opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta antaa lausunto asetuseräluonnokseen koskien ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteita.

Oheisena lausuntomme ammatillisen koulutuksen rahoitusperusteiden asetusmuutoksesta.

Ystävällisin terveisin

Suomen Diakoniaopisto Oy

Tiina Mäkelä
hallituksen puheenjohtaja
Lahden Diakonialaitos toimitusjohtaja
puh. 044 7132200
tiina.makela@dila.fi

Juha-Petri Niiranen
toimitusjohtaja, rehtori
puh. 040 1745384
juha-petri.niiranen@sdo.fi

1. Rahoitusosuuksien muuttaminen

Kannattamme rahoitusosuuksien jäädyttämistä esitetyllä tavalla vuoden 2020 tasolle.

2. Opiskelijavuoteen kuuluvat päivät

Opiskelijavuosilaskennan muutosta perustellaan mm. koulutuksen järjestäjien yhdenvertaisuudella ja lomien epätarkoituksenmukaisen pilkkomisen ja sijoittelun ehkäisemisellä, mutta asetusluonnoksessa käytetty ilmaisu "koulutuksen järjestäjän päättämät lomajakso" jättää yhtä lailla kuin nykyinenkin asetus tilaa erilaisille tulkinnoille.

Mikäli opiskelijavuoteen ei jatkossa voisi laskea lainkaan lomajaksoja, niin tavoitteellisten opiskelijavuosien saavuttaminen lisäisi entisestään koulutuksen järjestäjiin kohdistuvia tehokkuusvaatimuksia, jotka ovat aiemmin toteutettujen rahoitusleikkausten ja ammatillisen koulutuksen reformin myötä jo nykyiselläänkin erittäin kovia. Vaikka ammatillisen koulutuksen rahoitusta ei €-määräisesti leikattaisikaan, niin muutos näyttäytyy koulutuksen järjestäjien talouden huomattavana kiristymisenä.

Ehdotammekin, että lainsäädäntöön kirjattaisiin kaikille opiskelijoille kuuluvien ja opiskelijavuosiin laskettavien lomien määrä, esimerkiksi 8 viikkoa. Tämä poistaisi nykyisen lain mahdollistaman lomajaksojen epätarkoituksenmukaisen pilkkomisen ja sijoittelun ja asettaisi toisen asteen opiskelijat ammatillisessa ja lukiokoulutuksessa yhdenvertaiseen asemaan.

Opiskelijavuoden ehdotettu laskentatapa johtanee lisäksi koulutuksen järjestämiseen ilman keskeytyksiä, mikä vaikuttaisi opiskelijoiden jaksamiseen ja sitä kautta koulutuksen ja osaamisen laatuun. Esitetystä muutoksesta seuraava opetuksen keskeytyksetön toteutus vaikeuttaisi myös opetushenkilöstön vapaajaksojen sijoittelua.

Lomajakso ovat välttämättömiä, ja myös niiden ajalta koulutuksen järjestäjällä on kiinteitä kustannuksia, joiden rahoitus tulee varmistaa.

3. Perusrahoituksen painokertoimet

3.1 Tutkintojen ja muun koulutuksen painokertoimet

Painokertoimien radikaali muutos vaikuttaisi merkittävästi joidenkin pienempien ja erikoistuneiden koulutuksen järjestäjien toimintaan, kuten SDO (sosiaali- ja terveysalan sekä kasvatus- ja ohjausalan osuus on yli 60 % kokonaisvolyymistä), joilla painokertoimien pienemistä ei ole mahdollista kompensoida toisen koulutusalan painokertoimen nousulla samalla tavalla kuin suurilla ja monialaisilla koulutuksenjärjestäjillä. Painokertoimien muutosvaikutuksia tulisikin arvioida järjestäjäkohtaisesti.

Esitys kustannusryhmien painokertoimista perustuu toteutuneisiin kustannuksiin vuosina, jolloin koulutuksen järjestäjien rahoitusta leikattiin, eikä esitys toisaalta huomioi tulevaisuuden investointitarpeita; erityisesti sosiaali- ja terveysalla korostuu digitalisaatio ja hoivateknologia, joihin myös koulutuksenjärjestäjä joutuu panostamaan toteuttaakseen laadukasta koulutusta. Rahoituksen väheneminen esitettyjen painokertoimien mukaisesti vaikuttaisi välillisesti niin varhaiskasvatukseen kuin sosiaali- ja terveydenhuollon laatuun heikentäen ammattiosaamisen tasoa näillä aloilla.

3.2 Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen siirtäminen lähes kategorisesti kustannusryhmään 1 heikentää oleellisesti koulutuksen järjestäjän mahdollisuuksia laadukkaaseen ja työelämän tarpeita vastaavan koulutuksen järjestämiseen. Esitys ei tue tavoitetta työssä olevan väestön jatkuvan oppimisen ja osaamisen kehittämisen mahdollistamiseksi.

- 3.3 Maksuttoman koulutuksen painokerroin on perusteltu, sillä oppivelvollisuuden piiriin kuuluvan koulutuksen järjestäminen lisää kustannuksia, joskin niiden määrästä on esitetty ristiriitaisia näkemyksiä.

4. Vaikuttavuusrahoitus

- 4.1 Vaikuttavuusrahoituksen jakautuminen
Mielestämme jakosuhte on oikeasuuntainen.
- 4.2 Opiskelijapalautteen kysymykset
Kysymykset ovat pääosin tarkoituksenmukaisia. Poikkeuksena aloituskyselyn kysymys 3 ”Sain vaikuttaa tutkinnon osien valintaan” on monille opiskelijoille haastava. Opintojen alkaessa erityisesti nuoremmat opiskelijat eivät vielä hahmota tutkinnon rakennetta ja valintojen paikkoja, ja valintoja täsmennetään niin osaamisalaa valittaessa kuin valinnaisten tutkinnon osien osalta opiskelun aikana. Oppisopimuskoulutuksessa tutkinnon osat valitaan koulutuksen alkaessa, mutta siinäkin HOKS -suunnittelu tehdään yhdessä opiskelijan ja työelämän kanssa. Aloitus- ja päättökyselyn painotus on tarkoituksenmukainen.
- 4.3 Työelämäpalautteet
Jako työpaikkakyselyyn ja työpaikkaohjaajakyselyyn ovat kannatettava esitys, mutta kriittisiä työpaikkoja ovat pienet yritykset, joissa todennäköisesti sama henkilö saa vastattavakseen kaksi eri kyselyä toimiessaan sekä työpaikan edustajana että työpaikkaohjaajana. Kriittisiä tiedonkeruun kannalta ovat myös ne työpaikat ja työpaikkaohjaajat, joilla on samaan aikaan opiskelijoita ohjattavanaan eri oppilaitoksista; miten varmistetaan se, että työpaikkaohjaaja antaa palautetta juuri niistä ja juuri sen oppilaitoksen työssäoppimisen jaksoista, joista hänen on tarkoitettu antavan palautetta.
Työpaikkapalautteen ajoittaminen heinä-elokuulle voi olla haaste vastaamiselle vuosiloma-aikojen vuoksi.
Kyselyiden automatisointi on perusteltua, mutta kyselyiden ollessa osana rahoitusmallia, on ensiarvoisen tärkeää varmistaa, että automaatio toimii luotettavasti. Opiskelijapalautteissa on havaittu, että palautelinkit mm. lähetetään osoitteesta, jotka suodattuvat monilla opiskelijoilla roskaposteihin. Huolenamme on, että vastusprosentteja ei saada riittäviksi.

5. Lopuksi

Ammatilliseen koulutukseen on kohdistunut monia mittavia uudistuksia viime vuosina: mm. rahoitusleikkaukset 2017, ammatillisen koulutuksen reformi 2018 ja opetushenkilöstön vuosityöaikaan siirtyminen (SDO vuonna 2020). Kaikki nämä muutokset ovat vaatineet koulutuksen ydin- ja tukiprosessien uudelleenmäärittelyä yhdessä työelämäkumppaneiden kanssa. Osa uudistuksista on vielä omaksumisvaiheessa.
Osaamisperusteisuuden ja työelämälähtöisyyden korostuessa on yhä enemmän myös koulutustarjonnan painotuksia ja toteutuksia suunniteltu yhdessä työelämäkumppaneiden kanssa. Tavoitteena on ollut pitkäjänteinen ja ennakoiva toimintatapa ja -kulttuuri, mille myös ennakoitavissa oleva koulutus- ja rahoituspolitiikka luo edellytyksiä.
Katsommekin, että monista hyvistäkin muutosesityksistä huolimatta asetusmuutoksen valmistelulle ja asetuksen käyttöönotolle tulee varata enemmän aikaa.